

sykdommer og hvordan det påvirker hjelpere å arbeide med kriser og katastrofer. Et av de mest interessante kapitlene er om hjernen, integrering og traumebehandling ved Arne-Roar Blindheim. Han gir en oversiktlig og god beskrivelse av hjernens sentrale strukturer, hvordan disse påvirkes ved traumer og hvorfor det er nødvendig å arbeide både med emosjonelle, kognitive og motoriske faktorer for å gi god traumebehandling.

På flere områder er stoffet sentrert om virksomheten og erfaringene ved senteret. Dette er så vidt uttalt at det kunne vært reflektert i en undertittel. Mange tunge fagfolk, både nasjonalt og internasjonalt er det ikke referert til. Noen av kapitlene er til dels skrevet i jegform, med for mange personlige betraktninger. Noen kapitler har få eller ingen referanser, andre har overvekt av referanser til egne studier.

Boken er aktuell for fagfolk som mobiliseres ved kriser og katastrofer, men den kan også være aktuell for menigmann. Det savnes tallmateriale og systematikk som ville vært nødvendig for å synliggjøre forskningsfronten på et viktig område. Til tross for ovennevnte innvendinger anbefales den til alle som er interessert i krisepsykologiens vekst og virke i Norge.

Øivind Ekeberg

Akuttmedisinsk avdeling
Ullevål universitetssykehus

Ridning – helse og trivsel

Falch ST, red.

Terapiridning

Hesten – den fribente fysioterapeut. 143 s, ill.
Oslo: Tun forlag, 2008. Pris NOK 348
ISBN 978-82-529-3069-6

Denne boken er å betrakte som en lærebok i terapiridning. Den retter seg mot et bredt publikum, i første rekke fysioterapeuter, ergoterapeuter, leger og annet helsepersonell, men den er med sin praktiske vinkling også egnet for funksjonshemmede og deres foreldre.

Innholdet presenteres i åtte kapitler: terapiridning – hva og for hvem; hesten i terapiridning; hesten som terapeut; om balanse; praktiske forutsetninger for terapiridning; terapiridning og teori; oppbygning av terapitimer; erfaringer med terapiridning. Redaktør Sissel Thorson Falch har selv skrevet forordet basert på sin lange erfaring med terapiridning både som fysioterapeut og instruktør ved Edvin Kjell Thorson (EKT) rideskole og husdyrpark i Oslo.

Temaene dreier seg i all hovedsak om teori og praktisk erfaring med hestens fortrinn til bruk i behandling av fysiske og psykiske funksjonshemninger. Det gis

utfyllende eksempler på ulike pasientgruppers utbytte av terapiridning, samt detaljerte beskrivelser av oppbygning og gjennomføring av denne terapiformen. Det gjelder alt fra krav til hestemateriell og spesielle hjelpemidler til instruks for instruktører. Til tider kan dette bli for detaljerte beskrivelser som gjentas med samme ordlyd flere ganger.

De ulike kapitlene er delvis forfattet av kapasiteter innen pediatri (Jørgen Diderichsen) og anatomi og nevrobiologi (Per Brodal), som bidrar til å høyne den faglige kvaliteten. Foreldres beskrivelser av erfaringer med terapiridning og hvordan dette har bidratt til fremgang, glede og livslyst for barna, kan være inspirerende lesing for behandlere og andre foreldre som vurderer terapiridning som et nytt og alternativt behandlingstiltak.

Mange flotte bilder og skisser gjør boken tiltalende. Den mangler imidlertid en noe helhetlig struktur. En innledning med beskrivelse av terminologi og regelverk ville gjort leseren bedre i stand til å forstå budskapet. Det hadde også vært ønskelig med flere referanser i teksten som inspirasjon til å søke ytterligere kunnskap om denne terapiformen.

Forfatteren har over 40 års erfaring med terapiridning. Boken vil i særdeleshet være nyttig for alle som arbeider med behandling og rehabilitering av mennesker med fysisk og psykisk funksjonshemming. Den anbefales både for læring og etterlevelse.

Bente Berget

Universitetet for miljø- og biovitenskap
Ås

Boken for forbedringer i klinisk praksis

Batalden PB, Godfrey MM, Nelson EC, red.

Quality by design

A clinical microsystems approach. 459 s. San Francisco, CA: Jossey-Bass, 2007. Pris GBP 45
ISBN 978-0-7879-7898-3

Denne boken gir den nødvendige kunnskap for å drive moderne forbedringsarbeid i klinisk praksis. Den kan ses som en arbeidsbok for moderne forbedringsarbeid med utgangspunkt i den forståelsen forskningen på såkalte

kliniske mikrosystemer har gitt oss, og som har sin forankring på Dartmouth Medical School under ledelse av Paul Batalden. Det handler om hva som betyr noe for å kunne

yte kliniske tjenester av høy medisinsk kvalitet. Forskingen er publisert i en rekke artikler i *Joint Commission Journal on Quality and Safety*.

Boken har en praktisk og pedagogisk utforming basert på forfatternes lange erfaring med klinisk forbedringsarbeid. Det er ikke nødvendig å lese fra perm til perm. Les forord og introduksjon for å forstå bakgrunnen og bli veiledet om hvordan man best kan dra nytte av stoffet. Hvis man ikke har god innsikt i forbedringskunnskap, vil jeg anbefale at man deretter begynner på kapittel 14: *The model for improvement*.

I de store diskusjonene om helsevesenets organisering og finansiering, synes forståelsen for den grunnleggende betydning av helsevesenets kliniske mikrosystemer å være bortimot fraværende. Vi trenger nå, mer enn noensinne, full oppmerksomhet på mulighetene som ligger i helsevesenets grunnorganisasjoner, der pasienter behandles, enten det er i kommunehelsetjenesten eller i spesialisthelsetjenesten. Det siste politiske utspillet, der søkelyset settes på samhandling, er viktig. Men det må ikke behandles isolert fra det å få system- og prosessstenkingen inn i all klinisk virksomhet, i mikrosystemene, som er «enhetene» i samhandlingskjedene. Vi har sett spede tilløp som viser lovende resultater, men den store mobilisering mangler. Vi skylder på tid og kompetanse – og økonomi, og selvfølgelig med en viss rett. Men har vi råd til å la være? Dette er en ledelsesutfordring som må tas på alvor.

Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten 2005–2015 trekker frem det å «styrke forbedringskunnskapens plass i utdanningene» som ett av fem hovedtiltak for å nå strategiens mål. Får vi et systematisk forbedringsarbeid på plass i de kliniske mikrosystemene, er forutsetningene til stede for å nærme seg dette målet.

Mange ledere i norsk helsevesen har ikke tilstrekkelig kompetanse i moderne forbedringsarbeid. Slik kan vi ikke ha det. Dette må alle ledere ha, og de helsefaglige utdanninger må komme på banen for å sikre at helsepersonell som utdannes i dag, har denne viktige kompetansen. Det finnes noe litteratur om kvalitetsforbedring på norsk. Den har vært til god hjelp for mange. Men med denne boken har vi fått en helhetlig tilvekst som etter min mening inneholder stort sett det som er nødvendig for å kunne være selvhjulpene.

Hans Asbjørn Holm

Oslo

Oppgitte interessekonflikter: Artikkelforfatteren har samarbeidet med Paul Batalden i ca. ti år og hadde et studieopphold ved Dartmouth Medical School vinteren 2002.